

УДК 811.161.2'276.6:796.332

**«ПРАПОРИ ТВОГО КЛУБУ – ОСТАННЄ, ЗА ЩО ТОБІ
ЛИШИЛОСЯ БИТИСЬ»²⁴: ЛЕКСИКА СОЦІОЛЕКТУ
ФУТБОЛЬНИХ ФАНАТІВ
У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ СЕРГІЯ ЖАДАНА**

Ірина ПРОЦИК (Київ, Україна)

e-mail: iprotsyk@ukr.net

ПРОЦИК Ірина. «ПРАПОРИ ТВОГО КЛУБУ – ОСТАННЄ, ЗА ЩО ТОБІ ЛИШИЛОСЯ БИТИСЬ». ЛЕКСИКА СОЦІОЛЕКТУ ФУТБОЛЬНИХ ФАНАТІВ У ХУДОЖНІХ ТЕКСТАХ СЕРГІЯ ЖАДАНА

У статті проаналізовано лексику соціолекту українських футбольних фанатів, зафіксовану в різножанрових художніх творах сучасного українського письменника Сергія Жадана. Розкрито семантику футбольних назв, що функціують у текстах автора, продемонстровано належність цих номінацій до неофіційного футбольного дискурсу, класифіковано їх за тематичним принципом. З'ясовано, що Сергій Жадан використовує дуже різноманітну фанатську лексику, адже він не лише давній прихильник гри мільйонів, а й футбольний фанат зі стажем.

Ключові слова: художній текст, неофіційний футбольний дискурс, соціолект футбольних фанатів, фанатська лексика, тематичні групи.

PROTSYK Iryna. «FLAGS OF YOUR CLUB IS THE LAST THING TO FIGHT FOR». VOCABULARY OF SOCIAL DIALECT OF FOOTBALL FANS IN LITERARY TEXTS BY SERHII ZHADAN

In this article Ukrainian football vocabulary written by the modern Ukrainian writer Serhii Zhadan has been analysed. This vocabulary was found in different literary texts – poetry, prose, essays. Semantics of football names functioning in the author's texts of different genres has been discovered. Also, it has been demonstrated that recorded nominations belong to both formal and informal football discourses. This survey is dedicated to the detailed analysis of discovered names in the social dialect of football fans; particularly, fans' vocabulary has been classified according to the thematic principle and the following thematic groups have been singled out: names of the members of fans' movement and other supporters (ubolivalnyk, ultras, fanat, futbolnyi fanat, fanaty suprotivnyka, dyrygent), names of fans' actions (ubolivaty / vbolivaty, pidtrymyvaty / pidtrymaty komandu / klub svoho mista, prykhodyty na sektor, vyvishuvaty baner, zhyrty / zhortaty prapory, pronosyty na trybuny vohon), names of fans' activities (ubolivalnytske zhyttia, futbolne vbolivannia, fanatska pistymka, fanatskyi rukh), names of a variety of fans' support (krychalka, skanduvannia, baner, klubni kolyory, shalyk, prapor klubu), names of fans' locations (vbolivalnytska trybuna, fanatskyi sektor, fan-sektor, sektor, trybuna, pivnichna trybuna), friends and enemies of football fans, relationships between them (pryntsypovi vorohy, odvichni vorohy, tovaryshuvaty), names of fans' oppositions (viina, fanatski viiny, zabyty voroham strilku, vybyty z trybuny, peremyrya, zakhopyty banery, zirvaty banery, vidbyty trofeii, biika, biiky na trybunakh), nicknames of fans from various football clubs («bomzhi», «khakhly», «kroty», «kryvi»). It has been found out that Serhii Zhadan uses various fans' vocabulary not only because he loves the game of millions, but also because he is a long-standing fan with experience.

Key words: literary text, informal football discourses, social dialect of football fans, fan language vocabulary, thematic groups.

Зацікавлення українським футбольним дискурсом і його відображенням у текстах художнього стилю помітно активізувалося впродовж останніх кількох років, що пов'язано передовсім із позамовним чинником – виходом у світ напередодні Євро-2012 кількох проектів-антологій художніх текстів на футбольні теми. Особливостям використання футбольної лексики в художніх творах, які увійшли до однієї з таких антологій – «Письменники про футбол» – присвячено статтю Юрія Струганця [9], а аналізу вживання футбольної лексики та специфіки функціонування соціолекту футбольних фанатів у художніх творах сучасних українських письменників – низка публікацій авторки цієї розвідки [6–8].

У цій статті буде розглянуто футбольну лексику зі соціолекту футбольних фанатів, яка функціює в художніх текстах сучасного українського письменника Сергія Жадана, а саме в його різножанрових творах – поетичних і прозових, а також в есеях. Для аналізу використано ілюстративний матеріал, відібраний зі збірок автора: «Anarchy in the UKR», «Капітал», «Марadona» [1, 3–4], а також есеїв, що увійшли до футбольних антологій «Письменники про футбол» [2] і «Тотальний футбол» [5]. Метою розвідки є презентація лексики з дискурсу українських футбольних фанатів, відображеного в художніх творах Сергія Жадана. Актуальність дослідження полягає в спробі максимального використання для аналізу всіх можливих джерел функціонування футбольної лексики, у тім і художніх творів. Завдання статті: 1) відібрати фрагменти текстів Сергія Жадана, у яких використано лексику зі соціолекту футбольних фанатів; 2) проаналізувати семантику цих лексем та згрупувати фанатську лексику за тематичним принципом; 3) з'ясувати, наскільки повно відображено неофіційний футбольний дискурс в художніх творах Сергія Жадана.

²⁴ Цитата з поезії Сергія Жадана «Матчі перенесеного туру», уміщеної в поетичній збірці «Марadona» (Харків : Фоліо, 2008. – С. 144).

Основні методи дослідження, застосовані в розвідці, – лінгвістичне спостереження та лексикографічний аналіз лексем із фанатського соціолекту, зафіксованих у художніх текстах Сергія Жадана. Для з'ясування семантики номінацій із соціолекту українських футбольних фанатів, що функціують у творах С. Жадана, використано інформацію, уміщену в тлумачних словниках: одинадцятитомному «Словнику української мови» (1970-1980), «Великому тлумачному словнику сучасної української мови» (2001), а також у словнику «Український жаргон» Лесі Ставицької (2005).

У текстах Сергія Жадана представлено різноманітну лексику з неофіційного футбольного дискурсу – соціолекту футбольних фанатів. І це цілком логічно, адже обізнаність автора з фанатським рухом та специфічною мовою футбольних фанатів має практичне, а не теоретичне підґрунтя: він є давнім прихильником гри мільйонів, активним фанатом харківського «Металіста» та збірної України, а також капітаном футбольної збірної письменників. У текстах Сергія Жадана функціє найважливіша лексика з уболівальницького соціолекту, що окреслює сферу соціальної активності фанатів. Лексико-семантичний аналіз зафіксованих у текстах С. Жадана лексем дав змогу виокремити номінації таких тематичних груп:

назви учасників фанатського руху та інших уболівальників: уболівальник «Є, звісно, категорія уболівальників, котрі від початку обирають собі в якості предмета симпатії яких-небудь британських чи італійських грандів, уболіваючи за них із усією своєю малодушністю та безпорадністю» [5, с. 49], **ультрас** (активні групи фанатів, які організують підтримку команди) «Лера обіцяє познайомити з ультрас. Хоча, каже, вони не дуже люблять про себе розповідати» [5, с. 53], «Так ось, «бомжі», виявляється, приїхали сьогодні до Донецька підтримати свій «Металург», який грає у Першій лізі, й замість того, щоб їхати на матч своєї команди, де на них чекали шахтарські ультрас, скористалися ефектом несподіванки й учинили зухвалий напад на нечисленних уболівальників «Шахтаря», які прийшли підтримати дубль» [5, с. 56-57], «З футболу кінцево зникає аматорство, а на трибунах з'явилися справжні ультрас» [5, с. 61], «Шкода, якщо на трибунах справді не буде донецьких ультрас – футбол вони люблять і відчувають» [5, с. 71], **кузьмич** (у фанатському соціолекті – звичайний уболівальник) «Відразу говорять, що вони не «ультрас», так – «кузьмичі» (ну, себто, з суперниками не б'ються, сидять не на фанатському секторі), хоча за «Шахтар» уболівають з дитинства» [5, с. 53], «Мої знайомі, «кузьмичі», попри те, що були на новому стадіоні десятки разів, розглядають усе з неприхованою гордістю за рідний клуб» [5, с. 55], **фанат** «Виявляється, кілька хвилин тому до стадіону під'їхав бус із фанатами запорізького «Металурга» (місцеві називають їх «бомжами», навіть пояснювали чому, але я так і не зрозумів)» [5, с. 56], «Мені сподобалось бути фанатом, я відчував, як з кожним значком і з кожним вимпелом життя моє стає все більш повноцінним і внутрішньо виправданим» [1, с. 93], **футбольний фанат** «Я був футбольним фанатом. Я листувався з десятком таких самих неврівноважених типів, котрі вважали себе футбольними фанатами і адреси котрих я знайшов у газеті. Ось ви зараз запитаете, про що можуть листуватися футбольні фанати» [1, с. 92], «Для мене відкрився дивовижний поморочений світ футбольних фанатів. Футбольні фанати збирали різне гівно, кількість якого визначала рівень їхнього фанатизму – програмки з футбольних матчів, клубні вимпели, довідники, значки, календарики, інший канцтоварний неліквід [...]» [1, с. 92-93], **фанати супротивника** «За кілька секторів, ліворуч від них, під важким червневим дощем стоять фанати супротивника» [3, с. 15], **футбольне фанатство** «[...] за рік мого активного футбольного фанатства ми були виснажені й внутрішньо розчавлені [...]» [1, с. 94], «Через рік я розчарувався в футбольному фанатстві і спалив усі свої програмки й вимпели» [1, с. 95], **фанати «Динамо» / київського «Динамо»** «Про банери ультрас «Шахтаря» розповідали таку історію: одного разу, коли гірники грали в Римі в Лізі чемпіонів, на трибунах несподівано з'явилися фанати «Динамо» – «хахли» – й захопили кілька донецьких банерів» [5, с. 57], «Футболу це так само стосується – скажімо, на одному з матчів цього сезону фанати київського «Динамо» довго і злагоджено скандували «Спасибі мешканцям Донбасу за президента-підараса» [...]» [5, с. 68], **диригент** (ультрас, який, зайнявши місце на

вищі, керує фанатською підтримкою у секторі, «заводить» стадіон) – «*Диригенти*» намагаються задіювати цілий стадіон, добре, що акустика дозволяє це робити» [5, с. 69];

назви фанатських дій: *уболівати* / *вболівати* «Якщо ти чесна людина – маєш *уболівати* за своїх» [5, с. 49], «Футбольні боги відомі своїми жартами, тож доволі часто наділяють наші міста не найкращими клубами, за які ми так чи інакше змушені *вболівати*» [5, с. 49], «[...] колишній стадіон часто не вмещав усіх, хто бажав потрапити на гру, тож шахтарі просто вилазили на навколишні терикони й *уболівали* звідти» [5, с. 53], *підтримувати* / *підтримати* «Варто було його [«Шахтар»] *підтримувати*, щоб дочекатися зрештою сьогоднішнього запаморочливого присмаку золота й шампанського» [5, с. 52], «Так ось, «бомжі», виявляється, приїхали сьгодні до Донецька *підтримати* свій «Металург», який грає у Першій лізі [...]» [5, с. 56-57], *підтримувати команду / клуб свого міста* «Не можна бути справжнім уболівальником і не *підтримувати команду свого міста*» [5, с. 49], «Для справжніх уболівальників усе сталося справедливо – вони просто *підтримували клуб свого міста*, оскільки саме в цьому місті вони народилися й виростили» [5, с. 52], *приходити на сектор* (приходити у фанатський сектор, бути футбольним фанатом) «Вони різні соціально – самі розповідають, що *на сектор приходять* як цілком успішні клерки, лікарі та менеджери, так і представники донецького маргінесу – робітники, дрібні торговці, безробітні» [5, с. 62], *вивішувати банер* «Незабаром на секторі *вивішують банер* «Ні – натуралізації», спрямований проти залучення до національної збірної іноземців [...]» [5, с. 69], *збирати / згортати прапори* «Задоволені донеччани *збирають прапори* й рухаються на вихід» [5, с. 70], «[...] *згортай прапори*, зігривай долоні, видихай повітря, якщо маєш куди» [4, с. 145], *проносити на трибуни вогонь* (приховано приносити на трибуни піротехніку) «І тепер вони продираються крізь кордони, *проносячи на трибуни вогонь* і попіл, легкі, як дихання, алкогольні напої й тверді та гострі предмети, вибираються вгору, під самий дах, у пошуках своїх місць, розмахуючи газетами й шаликами, перегукуються й чіпляються об пластикові стільці» [2, с. 91];

назви уболівальницької активності: *уболівальницьке життя* «В іншому випадку доведеться ціле своє *уболівальницьке життя* не так пишатися здобутками улюбленої команди, як оплакувати її незавидну карму» [5, с. 49], *футбольне вболівання* «*Футбольне вболівання* – річ, безпосередньо пов'язана з фортуною і випадком» [5, с. 49], *підтримка* – «Дирекція клубу до того ж справді зацікавлена, щоб трибуни «перлини Донбасу» не були порожніми, тож квитки на матч коштують зовсім дешево (півтора євро на фан-сектор на внутрішні ігри), і навіть під час зустрічей із аутсайдерами команда відчуває справжню *підтримку*» [5, с. 55], *фанатський рух* «Роблять розклад *фанатського руху* – з ким товаришують, з ким війна, з ким перемир'я» [5, с. 63];

назв різновидів фанатської підтримки: *кричалка* (короткий текст, який фанати злагоджено скандують під час матчу) «Кажуть, що хотіли навіть перекласти всі свої *«кричалки»* українською, зрештою, вирішили цього не робити – все ж єдність на трибунах важливіша за ідеологічні переконання» [5, с. 63], *скандування* (короткий текст, поділений на склади, який фанати голосно вигукують під час матчу) «[...] раптом чіпка й надійна братня рука встигає схопити мене за комір і рвучко висмикує на поверхню, де вечірне повітря знову озивається свистом та диханням, *скандуваннями* й освідченнями, і важкий непоквапливий натовп тягне нас за собою [...]» [2, с. 96–97], *банер* «При нападі запорожці зірвали один із донецьких *банерів*. У вболівальників це вважається найбільшою образою. Добре, що *банер* «бомжі» повернули» [5, с. 57], «Про *банери* ультрас «Шахтаря» розповідали таку історію: одного разу, коли гірники грали в Римі в Лізі чемпіонів, на трибунах несподівано з'явилися фанати «Динамо» – «хахли» – й захопили кілька донецьких *банерів*» [5, с. 57], *кольори* (офіційні кольори, в який виступає футбольний клуб) «[...] в кутку, набір прапорів братніх республік, всі 15, я вибрав грузинський – білою смугою він нагадував мені *кольори* спартака [...]» [1, с. 71], *клубні кольори* «Проте навіть такий конформізм не здатен позбавити тебе відчуття приналежності до *клубних кольорів* твого міста...» [5, с. 50], *шалик* «І тепер вони продираються крізь кордони, проносячи на трибуни вогонь і попіл, легкі, як дихання, алкогольні напої й тверді та гострі предмети, вибираються вгору, під самий дах, у пошуках своїх місць, розмахуючи газетами й *шаликами*, перегукуються й чіпляються об пластикові

стілці» [2, с. 91]; *дудка* «і як мене водить цим холодним повітрям, слідом за куртками, за звуками *дудок*, ось куди вони всі зникають, думаю, поламаними голосами перегукуючись перекликаючись, солідарність чоловіків [...]» [4, с. 143], *прапор* «Їх кілька десятків, вони приїхали зранку на вокзал, і за ними цілий день тягасться кілька патрулів, на стадіоні їм відвели окремих сектор, в якому вони печально махають розмоклими і набухлими прапорами» [3, с. 15], *прапори клубу* «[...] як ти їм поясниш, що *прапори твого клубу*, останне за що тобі лишилося битись» [4, с. 144];

назви фанатських локацій: *вболівальницька трибуна* «Дісталось й кільком цілком випадковим любителям спорту, яких занесло на *вболівальницьку трибуну*» [5, с. 57], *фанатський сектор* «Відразу говорять, що вони не «ультрас», так – «кузьмичі» (ну, себто, з суперниками не б'ються, сидять не на *фанатському секторі*), хоча за «Шахтар» уболівують з дитинства» [5, с. 53], *фан-сектор* «Дирекція клубу до того ж справді зацікавлена, щоб трибуни «перлини Донбасу» не були порожніми, тож квитки на матчі коштують зовсім дешево (півтора євро на *фан-сектор* на внутрішні ігри), і навіть під час зустрічей із аутсайдерами команда відчуває справжню підтримку» [5, с. 55], «На *фан-секторі* «Донбас Арени» сидячих місць немає» [5, с. 69], *сектор* (фанатський сектор) «[...] коли тобі 19 і ти заповзаєш в свій *сектор*, і всі – включно з міліцією – бачать, в якому ти чудесному піднесеному стані, що може бути збудливіше для тебе?» [3, с. 14], «За кілька *секторів*, ліворуч від них, під важким червневим дощем стоять фанати супротивника. Їх кілька десятків, вони приїхали зранку на вокзал, і за ними цілий день тягасться кілька патрулів, на стадіоні їм відвели окремих *сектор*, в якому вони печально махають розмоклими і набухлими прапорами» [3, с. 15], *трибуна* (трибуна футбольних фанатів) – «Андрій розповідає про плани, говорить, що ультрас намагаються бути в нормальних стосунках із керівництвом клубу, хочуть у перспективі мати цілу окрему *трибуну*» [5, с. 70], *північна трибуна* (фанатська трибуна на харківському стадіоні «Металіст») – «І краще б померти просто зараз, тут, на руках у Саші з Сенею, пасти смертю хоробрих на улюбленій *північній трибуні*, на якій я знаю кожну тріщину до ремонту і кожну після, де я прожив стільки солодких хвилин, і ще більше – гірких та непоправних [...]» [2, с. 93];

друзі й вороги футбольних фанатів, стосунки між ними: *принципові вороги* (фанати команди-суперника, з якими давні непримиренні протистояння) «Оскільки з донецькими вони давні *принципові вороги* – а тут така легка здобич» [5, с. 57], *одвічні вороги* (фанати команди-супротивника, з якими віддавна склалися напружені стосунки) – «І те, що київські вболівальники переводять свою ненависть до *одвічних ворогів* – «кротів» – у політичну площину, добре передає загальну ситуацію в країні [...]» [5, с. 68], *товаришувати* (бути в приятельських стосунках з фанатами інших команд) «Виходить дещо рвано, проте чітко – з Полтавою, скажімо, *товаришують*, а ось із сусіднім Харковом – ні, щось там свого часу не поділили» [5, с. 63];

назви фанатських протистоянь: *війна* (ворожі стосунки між фанатами різних команд) «Роблять розклад фанатського руху – з ким товаришують, з ким *війна*, з ким перемир'я» [5, с. 63], *фанатські війни* (протистояння між фанатами-суперниками, що виявляється насамперед на словесному рівні, хоча нерідко трапляються й бійки між фанатами – *махачі*) «*Фанатські війни* – мабуть, найбільш справедливі» [5, с. 61], *напад на уболівальників* (напад на фанатів-супротивників, бо з пересічними вболівальниками фанати не б'ються) «Так ось, «бомжі», виявляється, приїхали сьогодні до Донецька підтримати свій «Металург», який грає у Першій лізі, й замість того, щоб їхати на матч своєї команди, де на них чекали шахтарські ультрас, скористалися ефектом несподіванки й учинили зухвалий *напад на нечисленних уболівальників* «Шахтаря», які прийшли підтримати дубль» [5, с. 56], *забити ворогам стрілку* (домовитися про зустріч, обумовити правила проведення фанатської бійки) «Після цього «кроти» *забили ворогам стрілку*, щоб відбити трофеї» [5, с. 57], *вигнати з трибуни* (вигнати фанатів з їхньої трибуни) «Донецькі незадоволено з'ясовують план подальших дій – де і коли можна буде перехопити підлих «бомжів», які так безцеремонно *вигнали їх із їхньої трибуни*» [5, с. 57], *перемир'я* (тимчасові мирні стосунки між фанатами-супротивниками) «Роблять розклад фанатського руху – з ким товаришують, з ким *війна*, з ким *перемир'я*» [5, с. 63], *захопити банери* (захоплені банери фанатів-супротивників уважаються трофеями,

тому за ними «полюють») «Про банери ультрас «Шахтаря» розповідали таку історію: одного разу, коли гірники грали в Римі в Лізі чемпіонів, на трибунах несподівано з'явилися фанати «Динамо» – «хахли» – й захопили кілька донецьких банерів» [5, с. 57], *зірвати банер* «При нападі запорожці зірвали один із донецьких банерів» [5, с. 57], *відбити трофеї* (повернути собі втрачені фанатські атрибути) «Після цього «кроти» забили ворогам стрілку. Щоб відбити трофеї» [5, с. 57], *бійка* (фанатські протистояння, які відбуваються за наперед встановленими правилами) «Ти ж не знаєш, куди ми йдемо, звідки ми тут узялися, чому ми збираємось у зграї й витрачаємо свої життя в бійках, сварках і взаємних претензіях» [2, с. 103], *бійки на трибунах* (бійки фанатів з міліцією й охороною стадіонів) «І перші спонтанні бійки на трибунах, перші зіткнення й локальні конфлікти лише додають усім жвавості й бадьорого запалу» [2, с. 92];

прізвиська фанатів різних футбольних клубів: «бомжі» (прізвисько фанатів запорізького «Металурга») «Виявляється, кілька хвилин тому до стадіону під'їхав бус із фанатами запорізького «Металурга» (місцеві називають їх «бомжами», навіть пояснювали чому, але я так і не зрозумів)» [5, с. 56], «Так ось, «бомжі», виявляється, приїхали сьогодні до Донецька підтримати свій «Металург», який грає у Першій лізі, й замість того, щоб їхати на матч своєї команди, де на них чекали шахтарські ультрас, скористалися ефектом несподіванки й учинили зухвалий напад на нечисленних уболівальників «Шахтаря», які прийшли підтримати дубль» [5, с. 56-57], «Народу на трибунах виявилось зовсім небагато, тож перемога була за «бомжами»» [5, с. 57], «Донецькі незадоволено з'ясовують план подальших дій – де і коли можна буде перехопити підлих «бомжі», які так безцеремонно вибили їх з їхньої трибуни» [5, с. 57], «Добре, що банер «бомжі» повернули» [5, с. 57], «хахли» (прізвисько фанатів київського «Динамо») «Про банери ультрас «Шахтаря» розповідали таку історію: одного разу, коли гірники грали в Римі в Лізі чемпіонів, на трибунах несподівано з'явилися фанати «Динамо» – «хахли» – й захопили кілька донецьких банерів» [5, с. 57], «кроти» (прізвисько фанатів донецького «Шахтаря») «Після цього «кроти» забили ворогам стрілку, щоб відбити трофеї» [5, с. 57], «криві» (прізвисько фанатів криворізького «Кривбасу») – «Деся посеред розмови з вулиці забігає хтось із їхніх, каже, що неподалік бачив чотирьох «кривих» (фанатів «Кривбасу»)» [5, с. 64].

Отже, як показав аналіз номінацій зі соціолекту футбольних фанатів, що їх зафіксовано в художніх текстах Сергія Жадана, у них використано лексику з більшості найважливіших тематичних груп фанатської лексики, зокрема: назви учасників фанатського руху та інших уболівальників, назви фанатських дій, назви уболівальницької активності, назви різновидів фанатської підтримки, назви фанатських локацій, назви друзів і ворогів футбольних фанатів, стосунків між ними, назви фанатських протистоянь, прізвиська фанатів різних футбольних клубів. Як давній прихильник гри мільйонів і футбольний фанат зі стажем, Сергій Жадан продемонстрував у своїх художніх текстах використання найрізноманітнішої фанатської лексики. А це переконливо засвідчує, що художні твори, поряд зі спеціальними футбольними працями та спортивною періодикою, можуть слугувати достовірним джерелом відомостей про сучасний український футбольний дискурс. У перспективі варто проаналізувати весь спектр футбольної лексики офіційного та неофіційного футбольного дискурсів, яку використовують у своїх художніх текстах українські письменники.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Жадан С. Anarchy in the UKR / Сергій Жадан / Худож.-оформлювач І. В. Осипов. – Харків : Фоліо, 2006. – 223 с.
2. Жадан С. Білі футболки, чорні труси / Сергій Жадан // Письменники про футбол. Літературна збірна України / [Укл. С. Жадан]. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2011. – С. 76-106.
3. Жадан С. В. Капітал / Жадан / Худож.-оформлювач І. В. Осипов. – Харків : Фоліо, 2007. – 797 с.
4. Жадан С. В. Марадона: Нова книга віршів / Сергій Жадан / Худож.-оформлювач І. В. Осипов. – Харків : Фоліо, 2008. – 169 с.
5. Жадан С. Чорне золото надії. Донецьк / Сергій Жадан // Тотальний футбол : есеї / [Упор. Сергій Жадан]. – К. : Грані-Т, 2012. – С. 47-73.
6. Процик І. Відображення мовної картини світу футбольних фанатів у художніх творах сучасних українських письменників / Ірина Процик // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство. – Дніпро : Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, 2017. – Вип. 23 (1). – С. 155–164.

7. Процик І. «Мій дирдир». Футбольна лексика в малій прозі Андрія Бондаря / Ірина Процик // Лінгвістичні дослідження : Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. – Харків, 2018. – Вип. 48. – С. 203–210.

8. Процик І. „Футбол, серед іншого, є чесною грою”. Футбольна лексика в есеїстиці Оксани Забужко / Ірина Процик // Серце чисте, думка чесна... : Збірник наукових праць і матеріалів на пошану Ірини Ошипко. – Львів : Видавництво «Левада», 2018. – С. 328–343.

9. Струганець Ю. Функціонування футбольної лексики у художній мові [Електронний ресурс] / Юрій Струганець // Вітчизняна наука на зламі епох : проблеми та перспективи розвитку : Матеріали XX Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. – Переяслав-Хмельницький, 2016. – Вип. 20. – С. 122–124.

REFERENCES

1. Zhadan S. (2006). Anarchy in the UKR / Khudozh.-oformliuvach. Kharkiv : Folio.
2. Zhadan S. (2011). Bili futbolky, chorni trusy // Pysmennyky pro futbol. Literaturna zbirna Ukrainy [White t-shirts, black panties] Authors about football. Literary national team of Ukraine]. Kharkiv: Knyzhkovyi klub «Klub Simeinoho Dozvillia».
3. Zhadan, S. V. (2007). Kapital [Capital] / Kharkiv: Folio.
4. Zhadan S. V. (2008). Maradona: Nova knyha virshiv [Maradona: A new book of poetry]. Kharkiv: Folio.
5. Zhadan S. (2012). Chorne zoloto nadii // Totalnyi fuybol : eseii. [[Black gold of hope // Total football : essays]. Kyiv: Hrani.
6. Protsyk I. (2017). Vidobrazhenia movnoi kartyny svitu futbolnykh fanativ u khudozhnikh tvorakh suchasnykh ukrainykykh pysmenykyv // Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Serii: Movoznavstvo. [Reflection of the world language situation of football fans in literary works by modern Ukrainian authors // Bulletin of Dnipropetrovsk university. Series: Linguistics]. Dnipro: Dnipropetrovskiy natsionalnyi universytet imeni Olesia Honchara.
7. Protsyk I. (2018). «Mii dyrdyr». Futbolna leksyka v malii prozi Andriia Bondaria // Lnhvistychni doslidzhenia : Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. [«My dyrdyr». Football vocabulary in little prose by Andrii Bondar] // Linguistic studies: A collection of scientific works of Kharkiv national pedagogical university after H. S. Skovoroda]. Kharkiv.
8. Protsyk I. (2018). „Futbol, sered inshoho, ye chesnoiu hroi». Futbolna leksyka v eseistytsi Oksany Zabuzhko // Sertse chyste, dumka chesnaia... : Zbirnyk naukovykh prats i materialiv na poshanu Iryny Oshchypko. [„Football, among others, is an honest game”. Football vocabulary in essays by Oksana Zabuzhko // An honest heart, an honest thought... : A collection of scientific works and materials to honor Iryna Oshchypko.]. Lviv : Vydavnytstvo «Levada».
9. Struhanets Yu. (2016). Funktsionuvania futbolnoi leksyky u khudozhnii movi // Vitshyzniana nauka na zlami epokh : problem ta perspektyvy rozvytku: Materialy XX Vseukrainskoi naykovo-praktychnoi internet-konferentsii. [Functioning of football vocabulary in the literary language // Elektronnyi resurs: National science at the turn of epochs : problems and prospects of development : Materials of the XXth All-Ukrainian scientific-practical internet-conference.]. Pereiaslav-Khmelnyskiy.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ірина Процик – кандидат філологічних наук, доцент, докторантка кафедри української мови Національного університету «Києво-Могилянська академія».

Наукові інтереси: лексикологія, лексикографія, термінологія, соціолінгвістика, риторика, лінгводидактика.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Iryna Protsyk – Ph.D in Philology, Associate Professor, Postdoctoral Student at the Department of Ukrainian language, National University «Kyiv-Mohyla Academy».

Scientific interests: lexicology, lexicography, terminology, sociolinguistics, rhetoric, linguodidactics.

УДК 821.161.2 (477)

МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ ЯК ЗАСІБ ВІДТВОРЕННЯ ХАРАКТЕРІВ ТА ДУШЕВНИХ СТАНІВ (НА МАТЕРІАЛІ ДИТЯЧОЇ ПРОЗИ В.ВИННИЧЕНКА)

Світлана ПРИСЯЖНЮК (Кропивницький, Україна)

e-mail: prisyazhnuk93@gmail.com

ПРИСЯЖНЮК Світлана. МОВЛЕННЯ ПЕРСОНАЖІВ ЯК ЗАСІБ ВІДТВОРЕННЯ ХАРАКТЕРІВ ТА ДУШЕВНИХ СТАНІВ (НА МАТЕРІАЛІ ДИТЯЧОЇ ПРОЗИ В.ВИННИЧЕНКА)

У статті розглядаються "механізми" відтворення характерів та душевних станів через мовлення персонажів дитячих оповідань Володимира Винниченка, що склали збірку "Намісто" (1924).

Аналізуючи дитячі оповідання Винниченка з погляду мовно-стильових засобів психологізації, можна стверджувати, що внутрішнє життя літературних героїв постає у поєднанні об'єктивного і суб'єктивного аспектів, втілюється через систему взаємопов'язаних прийомів. Маються на увазі портретні і пейзажні характеристики, авторські відступи, ремарки, жести й міміка, діалоги, внутрішні монологи, невласна пряма мова тощо.

Ключові поняття: психологізм, діалог, монолог, невласна пряма мова, характер.

PRISYAJNYUK Svetlana. SUBMISSION LINGS AS A SUBSTANCE OF REPRODUCTION OF CHARACTERS AND BASKET STOCKS (ON THE MATERIAL OF CHILDREN'S FICTION OF V.VINNYCHENKO)

Ways and principles of the representation of disposition's features and mental states in speech of children stories' characters by Volodumir Vunnuchenko are being considered in the article. These stories made the collection "Намісто" ("Beads") (1924). The article